סיפוק צרכים פסיכולוגיים כמתווך בין מוטיבציה לשחיקה בקרב אחיות וסטודנטים לסיעוד בישראל

ד"ר אורלי זלביץ ד"ר תהילה הירש

רקע ומטרות

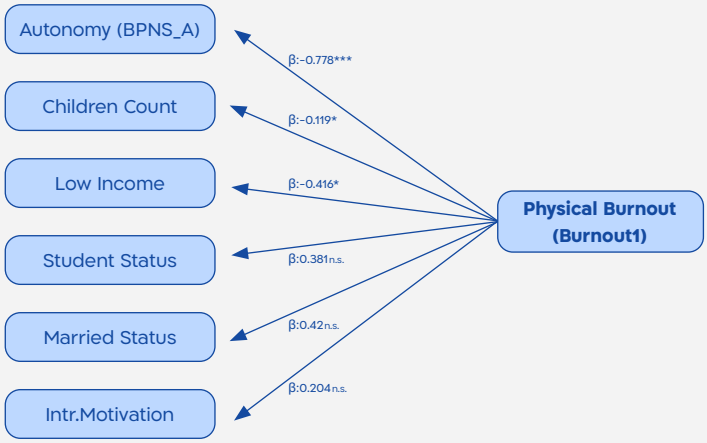
אחיות מהוות את סקטור כוח האדם הגדול ביותר במערכת הבריאות, והן חשופות לסיכון מוגבר לשחיקה עקב עומס רגשי ופיזי, אחריות קלינית ודרישות מנהלתיות. שחיקה זו פוגעת ברווחת הצוות, באיכות הטיפול ובשימור כוח האדם, אתגר המחריף נוכח המחסור באחיות בישראל. לפי תאוריית ההכוונה העצמית סיפוק צרכים פסיכולוגיים בעבודה הכוללים: אוטונומיה, מסוגלות ושייכות מגן מפני שחיקה ומחזק מוטיבציה פנימית. עם זאת, טרם נערכה בספרות המקומית השוואה מקיפה בין אחיות בתי חולים, אחיות קהילה וסטודנטים לסיעוד, וקיים פער ידע בהבנת גורמים אלו בשלבי קריירה שונים. מטרת המחקר הייתה לבחון את הקשרים בין סיפוק צרכים, מוטיבציה ושחיקה בקרב שלוש הקבוצות, ולאתר את המנבאים הייחודיים לכל קבוצה.

שיטות

מחקר חתך כמותני, שכלל 241 משתתפים: 90 אחיות המועסקות בבתי חולים, 75 אחיות המועסקות בקהילה ו-76 סטודנטים לסיעוד. נעשה שימוש בשאלונים של: סיפוק צרכים פסיכולוגיים בעבודה, שחיקה ומוטיבציה. הנתונים נותחו באמצעות מתאמי ספירמן, ניתוח תיוור ורגרסיה ליניארית.

תוצאות

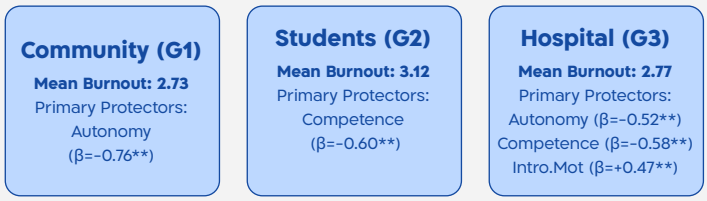
נמצא קשר שלילי מובהק בין סיפוק צרכים פסיכולוגיים לבין שחיקה (r_s = -0.419, p < .001), וקשר חיובי מובהק בין סיפוק צרכים למוטיבציה פנימית (r_s = 0.278, p < .001). ניתוח התיווך הראה כי סיפוק הצרכים הפסיכולוגיים מתווך במלואו את הקשר בין מוטיבציה לשחיקה (ACME = -0.161, p = .006), כלומר מוטיבציה אינה מגינה מפני שחיקה ללא קיום תנאים התומכים בצרכים הפסיכולוגיים. לא נמצא הבדל מובהק ברמות השחיקה בין אחיות בבתי חולים לאחיות בקהילה, ממצא המצביע על שחיקה כתופעה רוחבית המאפיינת את מקצוע הסיעוד בישראל בכלל מסגרות העבודה. סטודנטים לסיעוד דיווחו על רמות שחיקה גבוהות באופן מובהק בהשוואה לאחיות מוסמכות (p = .028), בעיקר בממד השחיקה הקוגניטיבית. המנבא החזק ביותר לשחיקה פיזית בכלל הקבוצות היה סיפוק צורך האוטונומיה, אולם דפוסי הניבוי נבדלו בין הקבוצות.

מסקנות והמלצות

ממצאי המחקר מעידים כי לא ניתן להפחית את שחיקת הצוות הסיעודי באמצעות תוכניות מוטיבציה בלבד, אלא יש לייצר סביבת עבודה המעניקה מענה לצרכיהם הפסיכולוגיים ובראשם אוטונומיה מקצועית. ממצאים אלו מציבים אתגר ברור בפני מנהלים במערכת הבריאות: השקעה בתנאים הפסיכולוגיים של הצוות אינה רק סוגיה של רווחת עובדים, אלא אבן יסוד חיונית לשימור כוח האדם ולשיפור איכות הטיפול במערכת הבריאות הישראלית.

Model 3: Multi-Group Path Analysis- Drivers of Resilience

Model 1: Path Analysis-Full Mediation Mechanism

